

Živan BEZIĆ, *Misterij vremena*, Đakovo, UPT, 2000., 416 str.

Marljivi pregalac ne posustaje u svom sustavnom radu, a sustavni rad donosi plodove u vremenu i preko vremena. Pred nama je djelo koje se izričito bavi upravo vremenom. *Misterij vremena* interdisciplinarno je hrvanje saznanjima pozitivnih i spekulativnih znanosti. Što je to vrijeme? Već je veliki Augustin imao teškoća s definicijom vremena, pojednostavljeno rečeno, govorio je: Ako me ne pitaš — znam. Ako me pitaš — ne znam. Vrijeme je način našega postojanja. Ako nam bježi, izmiče, protječe prazno — to je naš očaj; ako ga ispunjamo radom i smislom, to je naša nada, priprema budućnosti. Zato su Rimljani govorili: Carpe diem — Iskoristi dan! Tu izreku navodimo više u pozitivnom smislu, premda je ona imala svoje pragmatično-hedonističko značenje, nešto slično kao i ona moderna: Time is money — Vrijeme je novac! Svakako, vrijeme je nešto važno, dragocjeno, presudno. U prolaznom protežemo se i dohvaćamo — neprolazno; iz vremena — u vječnost. Tko sa svetopisamskim mudracem pronikne i shvati da »sve ima svoje vrijeme«, lako će shvatiti izreku: Le temps est un grand maître — Vrijeme je veliki učitelj! Čovjek koji istražuje, razmišlja i moli — otkriva horizonte svekolike stvarnosti. Po mišljenju akademika Vladimira Paara, vrijeme je jedan od najtežih koncepata za razumijevanje. U modernoj fizici još ne razumijemo njegovu bit. U posljednjih tisuću godina, od skolastičkog razdoblja, smatra se da vrijeme ne može biti neovisno o zbivanju. U potpuno praznom prostoru, u kojemu ničega ne bi bilo, ne bi bilo ni vremena. Što je bilo prije nego što je Bog stvorio svijet? Još se sveti Augustin time bavio... Teorija relativnosti na neki će način omogućiti putovanje u budućnost. No humanistički će odgoj čovjeka, s obzirom na tehnološki napredak, imati ključnu ulogu. Važni-

jom od same futurologije pokazuje se 'futurespraxa'.

O sebi i svom djelu sâm autor svjedoči: »Ovu knjigu već davno nosim u sebi, u srcu više nego u glavi. Tajna vremena i njegove misteriozne čarolije snažno su utjecale na moj duh i privlačile njegovu pozornost. Problem vremena me je najviše uzburkao dok sam pisao svoju knjigu *Ima li nade* (g. 1994.). Vrijeme je temeljna kategorija postojanja, zbivanja i života, napose ljudskoga... Ipak je ova knjiga više razgovor nego odgovor... Ova su moja razmatranja nastala u dijalogu sa znanošću, koju vrijeme stalno intrigira... Još više nego u dijalogu sa znanošću, ova su razmatranja rođena u razgovoru s filozofijom i teologijom, koje me odavna privlače... Vrijeme sa svakim hoda drugačije — opazio je već Shakespeare — s nekima ide ukorak, s nekima ide u kasu i trku, a s nekima stoji.« Knjiga *Misterij vremena* dijeli se u tri dijela: u prvome autor promatra vrijeme u odnosu na čovjeka; u drugom dijelu promatra ga u odnosu na njegovu vremenost i vremenitost u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti; u trećemu razmatra relacije vremena i vječnosti: konac vremena — Apokalipsu i korak u vječnost. Velika je povijest čovječanstva, ali je čovjek veći od svoje povijesti — prolaznosti.

Usput posvećuje pažnju hrvatskom vremenskom nazivlju koje je bogato, ali neistraženo, nejasno i neujednačeno. Uz brojna druga djela, petnaest bogatih naslova, od kojih su se neka pojavila u više izdanja, splitski svećenik i profesor Živan Bezić pojavljuje se ovim *Misterijem vremena* — možda najzahtjevnijim od svih. Kao da se vodi geslom sv. Martina, Laborem non recuso — Posla se ne libim, nije ostao dužan svom svećeničkom, spisateljskom, proročko-mudrosnom poslanju: misliti, moliti, naviještati, pisati — i tako radosnu vijest o životu prenositi. Gospodin je svog vjernog Slugu obdario iznimnom duljinom vremena: prošao je drugi svjetski rat, nadživio koncentracijski logor i na njega se osvr-

nuo (*U sjeni krematorija*, 1975). Ovim novim djelom — *Misterij vremena* — autor je podario još jednu knjigu–poslasticu za čitatelje željne izazovnih tema.

Valentin POZAIĆ

Willi LAMBERT, *Tražiti i nalaziti Boga u svemu*, prijevod Ivana Pekas, Zagreb, FTI DI, 2001., 184 str.

Neka pisana djela imaju čast biti uvrštena u klasična djela literature. Jedna od takvih knjiga, bolje rečeno knjižica, jesu *Duhovne vježbe sv. Ignacija Lojolskog*. Za tu knjižicu kažu da je obratila više duša nego što ima slova. Ujedno je jedna od rijetkih koju je potvrdio i odobrio sam papa. Knjižica *Duhovne vježbe* koju je sastavio sv. Ignacije samo je priručnik za onoga koji daje duhovne vježbe. Ona voditelju duhovnih vježbi daje naputke na što valja upozoriti onoga koji vrši duhovne vježbe. Tijekom stoljeća napisano je puno komentara i knjiga koje slijede metodu sv. Ignacija.

Podsjetimo se ukratko te metode. Sv. Ignacije je zamislio da duhovne vježbe traju trideset dana. U tim danima egzercitant (onaj koji vrši duhovne vježbe) prolazi kroz duhovno iskustvo koje ostavlja trag u njegovu životu. Duhovno vježbanje ima nekoliko etapa ili, kako ih Ignacije naziva, tjedana. Na početku egzercitant se susreće sa svijetom koji ga okružuje i u kojem uspostavlja ispravan odnos prema Bogu i svemu stvorenome. Ubrzo potom uočava da nije sve po Božjem planu i da se u ovaj svijet uvukao grijeh, kako onaj izvan egzercitanta tako i onaj u samome čovjeku. Izlaz iz tog očajnog stanja nalazi pred Raspetim. Pred njim doživljava sebe kao grješnika kome je sve oprošteno.

Čovjek ne može živjeti u vakuumu. Ako je u prvom tjednu u duši egzercitanta nastala određena praznina zbog toga što se odijelio od određenih navezanosti, tu prazninu sada treba ispuniti novim sadržajem. A novi sadržaj i nova ljubav jest

Krist Gospodin. Promatrajući njegov život, egzercitant će ubrzo uvidjeti da je sam uvučen u životnu borbu u kojoj će sigurno pobijediti ako upozna strategiju pravoga Vode i lukavstva i zamke neprijatelja. A neprijatelj se u prvom redu skriva u samome čovjeku. To je sadržaj drugog tjedna.

U trećoj etapi egzercitant slijedi Krista na njegovom križnom putu, prati ga u smrt koju Gospodin dragovoljno prima zbog nas.

U četvrtom tjednu egzercitant se raduje zbog Kristove pobjede i proslave. U danima nakon uskrsnuća Krist je veliki tješitelj, skuplja svoje raspršeno stado i daje mu zadatak da sve narode privede u »jedan ovčinjak«.

Držeći se tog rasporeda i te dinamike, autor knjige *Tražiti i nalaziti Boga u svemu* daje u ruke egzercitantu, ali ne samo njemu, vrlo zgodno sredstvo da korisno i s velikim plodom izvrši duhovne vježbe. Najprije tumači što znači čitati ignacijevski: nije važno da čovjek mnogo čita, nego da stvar iznutra doživi i proživi.

U *Pogledu na cjelinu* autor stavlja čovjeka u njegovu egzistencijalnu situaciju. Čovjek mora stići na cilj svoga životnog putovanja; inače je promašio i vremeniti i vječni život. Kad netko kreće na put, on se spremi za nj. Ovdje je značajna čežnja da se na čovjeku ispuni volja Božja i da čovjek tu volju Božju i prepozna i prihvati. Ako se s velikodušnošću srca uputi u vježbanje, trening, postići će snagu volje koja će biti spremna izgovarati svoj životni »da, Oče!«. A to će se odvijati u ozračju molitve koja stalno traži nutarnji kontakt s Bogom.

U poglavlju *Temelj i cilj* autor navodi neke stavove koji su važni kad se nađemo pred Bogom, a to su: zahvalnost, strahopoštovanje, slava i ravnodušnost. Izraz »ravnodušnost« u kontekstu ignacijanskih duhovnih vježbi označuje ljubav koja je spremna na sve, koja daje, a zauzvrat ne traži ništa.